

והנה הראב"ד כותב בהשגתו, ובלבד שיהיו שמורים ולא יהי' בהם היסח הדעת, וע"ז כותב הכס"מ, ודבר תומה האיך אפשר שישוהו כמה ימים ולא יהא בהם היסח הדעת, ומסיים שלדעת הרמב"ם הוא דוקא כמשתעסק בהם קצת כגון שקלן במשקל דלקמן.

אך מה נעשה עם מלאכה, הלא א"א שלא יעשה שום מלאכה במשך כמה ימים.

ואבקש מקוראי הגליון להעיר ולהאיר, כי אפשר שהפי' פסול מלאכה הוא שונה, ואין הכוונה שאחר מילוי איזה מלאכה שיעשה מי שמילא בשבילו, תיפסל המים.

■ ■ ■

נ ג ל ה

מנהג מקומו

התי' לוי כהן
~ תלמיד בישיבה ~

בשו"ע אדמוה"ז בהל' פסח סימן תס"ח בענין מקום שנהגו וכו', בערב פסח, בסי"ד כותב וז"ל: "שגדול השלום ויש לו לעבור על מנהג מקומו מפני השלום כיון שאינו עובר על איסור של תורה (ולא מדברי סופרים) אלא על מנהג בלבד", משמע שמנהג אינו מד"ת ולא מד"ס, אלא גדר של מנהג, אבל שם בסט"ז בסופו כותב שנדר שנתקבל בקהל ונהגו להחמיר "הרי חומר זו כנדר על כל אנשי העיר ואינה נתרת אלא בשאלה וחרטה כמשנ"ת ביו"ד סי' רי"ד", וכן הוא בסי"ז "נעשית חומרא זו עליהם כנדר" ולכאור' נמצא ב' קצוות א) בסי"ד אינו לא מד"ת ולא מד"ס אלא מנהג, ב) זה גדר של נדר דהוה בוודאי מד"ת, וצ"ב.

וכיותר צ"ע, שראיתי בספר כללי הפוסקים וההוראה בשו"ע אדה"ז (י-ם תנש"א), כלל קס"ו שהביא לשון אדמוה"ז בקונטרס אחרון או"ח סי' רמ"ט ס"ק ד', "דהיכא דנהוג נהוג, והיכא דלא נהוג לא נהוג וכיון שעדיין לא נהגו אותו מנהג . . . אין חיוב עלינו להנהיג כן - שאין אנו חייבים אלא שלא לבטל מנהג

- אחרי מות - הי' תהא שנת נפלאות בכל - 27

אבותינו, משום שנאמר ואל תיטוש תורת אמך, אבל להתחיל המנהג אין שום חיוב בדבר - אף אם ראוי ונכון לעשות כן, עכ"ל.

והנה מזה לכאור' משמע "שלא לבטל מנהג אבותינו" הוא "משום שנאמר ואל תיטוש תורת אמך" שזהו מדברי קבלה (משלי) ולכאור' הוה מד"ס והביא בציונים והערות שם ג' מהל' שחיטה (סי' ב' קו"א ס"ק ב) "מדרכנן משום ואל תיטוש תורת אמך - שלא לשנות מנהג אבותינו", לכאור' נראה ברור מדבריו דהוה מדרכנן, הרי לנו צד ג', למש"כ לעיל, שמנהג הוא א' לא מד"ת ולא מד"ס, ב' מד"ת - נדר, ג' נמצא מוכן מכאן דהוה מדרכנן, וצ"ע.

ואוי"ל שגדר דנדר שכתב רבינו בסי' תס"ח סי"ז אינו ממש דאורייתא כמו שכתב החתם סופר בשו"ת יו"ד סי' ק"ז שמאריך להסביר שיש בזה גם איסור משום נדר ומבאר שם "אף על פי שמכל מקום קיי"ל ככל איסור דרבנן היינו כך קיבלו הגדר שיהיה אסור עלינו ולא איסור דרבנן, אבל לעבור ע"ז עובר על נדר דאורייתא".

והנה הבאנו לעיל מש"כ רבינו בסט"ז, בסופו, ומציין כמשנ"ת ביו"ד סי' רי"ד: ושם כותב "דברים המותרים ונהגו בהם איסור הוה כאילו קיבלו עליהם נדר" משמע דאינו נדר ממש אלא רק כאילו, דהיינו שזה מד"ס.

ומעתה אוא"ל כוונת דברי רבינו כך: א' מש"כ בהל' פסח סי' תס"ח סי"ד, "שאינו עובר איסור של תורה", ומח"כ כתב במוסגר "ולא איסור של דברי סופרים) אלא על מנהג בלבד", י"ל לכאור' כוונתו בזה שכתב דוקא במוסגר את שלילת מנהג מדברי סופרים, ראיתי במבוא לקונטרס השולחן מהרה"ג ר' אברהם חיים נאה ז"ל, באות ח' "מיחד הדיבור ע"ד המוסגרים אשר רבו מאוד בשו"ע רבינו זו מה טיבם ועל מה נדפסו בסוגריים", ומביא בשם הדברי נחמ" או"ח די"ט ע"ג, וז"ל "מדכתב מוח"ז רבינו זה בב' חצאי עיגולה משמע שגם זה לא ברירא ליה" עכ"ל, ועיי"ש בקונ' השולחן אריכות בזה ומביא כמה סברות בטעמים בסגירת החצע"ג, אך מסיים "והמעין היטב יבין מעצמו כל מוסגר מאיזה טעם הוא", ולכן לפענ"ד עתה נעמיד החצע"ג הנ"ל כדבי הדברי נחמ" הנ"ל, וזש"כ רבינו שאינו עובר על איסור של דברי סופרים אלא על מנהג בלבד, ואין הוכחה מזה שמנהג הוא גם לא מד"ס כי

כתבו בסוגריים, אלא ע"פ הנ"ל או"ל שיש למנהג שייכות לד"ס.

(ב) ומש"כ בסט"ז י"ז ד"נהג הוה פנדר, אינו נדר ממש וכדדייקת משו"ע יו"ד סי' רי"ד, "כאילו קיבל עליהם נדר" (ודברי החת"ס צע"ק שכתב דהוה דאורייתא, ועיין בספר הכללים שם שהביא את השד"ח "כללים" מערכת המ"ם (כלל ל"ז ד"ה ואם מסופקים) שמדייק בדבריו עיי"ש, אבל לענ"ד נראה פשוט מדבריו של החת"ס, "דמ"מ הוה מנהג מסור עלינו ככל איסור דרבנן" שזה דווקא להקל במנהג, אבל לעבור ע"ז הוא מדאורייתא, ואכמ"ל.

(ג) ומה שהובא לעיל מקוא"ח או"ח סי' רמ"ט סק"א שכותב שזה משום "ואל תיטוש תורת אמך" ולכאוי' אמאי לא נכתב משום נדר, כמש"כ בסי' תס"ח סי"ז, כותב בספר כללי הפוסקים וההוראה בשו"ע אדה"ז שם "לפי שי"ל בפשטות שאין כאן מקומו בדבריו, שהעיקר מה שרוצה להשמיענו הוא רק שאין מן החובה להנהיג מנהגים", לכן כתב דוקא את ההוכחה של תיטוש תורת אמך".

והנה "אל תיטוש" הוא בגמ' חולין צ"ג ע"ב שכתב שם בגמ' "ואת לא תיכול, משום ואל תירוש תורת אמך" ופרש"י שם "מנהג מקומך" אך ברבינו גרשום על הדף, כתב "משום ואל תיטוש תורת אמך, כלומר ציווי חכמים, דהא חזינן דמח' חכמים היא וחד אסר, "ולפי הנ"ל או"ל שנכון הוא כר"ג מאוה"ג, דהוה מדרבנן כפי שהוכחנו לעיל, ועפ"ז ביותר יובן ספיקו של רבינו ז"ל שהביא

דמנהג אינו מד"ס בחצע"ג כנ"ל כי מדברי רש"י בחולין מוכח כן, אך לא בפירוש דפשוט, ודו"ק.

וקשה על הגאון המח' דכללי האדמוה"ז, שמרבה להתחבט בדברי הק' של אדה"ז עיי"ש בכלל ק"ח, א) שמנסה ליישב אמאי לא כתב רבינו משום נדר שלכאוי' נראה שלא ס"ל כן, הנה ראשית: רבינו ז"ל כתב כן כפי' בהל' פסח הנ"ל סי' תס"ח סי"ז, ושנית: גדר נדר אינו דוקא מדאורייתא אלא כאילו נדר, כנ"ל באורך, (ב) כותב שר"ג מאוה"ג מפרש את ואל תיטוש באופן אחר "דהוה כציווי חכמים" וע"פ הנ"ל לכאוי' אינו אופן אחר אלא הוא אותו הענין, (ג) בכלל צלה"ב למה לא הביא כאחד מהכללים מש"כ בהל' פסח בתוך השו"ע בסי' תס"ח, אלא הביא ממרחק לחמו מקו"א ולפרש ולומר שהמחבר הנ"ל לא למד את הסימן הנ"ל בשו"ע לא

- אחרי מות - היי תהא שנת נפלאות בכל - 29

שייך לומר כן, שהרי בכלל נ"ד בפירוש דן בדברי אדמוה"ז בסעיף י"ד בסימן הנ"ל, ולפלא שלא ראה את השייכות, ועדיין צ"ע רב.

■ ■ ■

ש ו נ ו ת

"כתבי-יד" ב"אוסף שניאורסאהן"

שמואל קראוס

בגלין הקודם - לי"א ניסן [גליון תרכו] ע' 53 - העירו על סתירה כביכול בין המפורש באגרות כ"ק אדמו"ר מהרי"ץ נ"ע המבקש על הספרים הנדפסים שבאוסף הנ"ל, ובין שיחות כ"ק אד"ש בחודש טבת ש.ז. המדבר על "ספרים וכתבי-יד של כ"ק מו"ח אדמו"ר ושל אביו אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע הנמצאים בשבי במדינה ההיא".

מאחר ולפי הידוע נטל עמו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בעזבו את ליובאוויטש את אוסף כתבי-היד, היינו ספרים כרוכים - 'ביכלעך' - של כתבי-יד בחסידות (כולל אף אלו שנכתבו ע"י מעתיקים ולא בגוכי"ק אדמו"רי חב"ד), ומאחר ולפי הידוע נשמרו כרוכים אלו בליובאוויטש במקום מיוחד - ולא בין ספרי הדפוס - ולא מסתבר שחלק מהם יופרד וישלח למשמרת ביחד עם ספרי הדפוס (ולאידך, ספרי דפוס מיוחדים כמו שו"ת מהרי"ק שהי' שייך לאדמו"ר הזקן או שאר ספרים שהיו מיוחדים לאדמו"רי חב"ד, הופרדו וצורפו אל אוסף הכתבים), הרי שיש להסביר את דברי כ"ק אד"ש על "קבוצה של ספרים ביחד עם כתבי-יד המצורפים לספרים אלו" כמכוונים על הערות (או הגהות) בכת"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע ובנו אדמו"ר (מהורי"צ) נ"ע על גליונות הספרים הנדפסים שלמדו בהם.

~~~~~